

LT

LT

LT

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2010.11.15
KOM(2010) 636 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios.
Tolesnis siekis kurti Europą be kliūčių**

{SEK(2010) 1323}
{SEK(2010) 1324}

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**2010–2020 m. Europos strategija dėl negalios.
Tollesnis siekis kurti Europą be kliūčių**

TURINYS

1.	Ižanga	3
2.	Tikslai ir veiksmai	4
2.1.	Veiksmų sritys	5
2.2.	Strategijos įgyvendinimas	9
3.	Išvada	11

1. ĮŽANGA

Europos Sąjungoje vienam asmeniui iš šešių nustatyta negalia¹ – nuo lengvos iki sunkios. Tai reiškia, kad yra apie 80 milijonų žmonių, kurie dažnai dėl fizinių kliūčių ar dėl požiūrio į juos negali visavertiškai dalyvauti socialiniame ir ekonominiame gyvenime. Neįgaliųjų skurdo lygis yra 70 proc. didesnis už vidutinį² iš dalies dėl menkų galimybių įsidarbinti.

Daugiau kaip trečdalis vyresnių nei 75 metų asmenų yra neįgalūs ir negalia jų gyvenimą šiek tiek apriboja, o daugiau kaip 20 proc. šios amžiaus grupės asmenų negalia jų gyvenimą apriboja smarkiai³. Be to, dėl ES gyventojų senėjimo šie skaičiai turėtų didėti.

ES ir jos valstybės narės yra rimtai įsipareigojusios gerinti socialinę ir ekonominę neįgaliųjų padėtį.

- Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 1 straipsnyje teigiama: „Žmogaus orumas yra neliečiamas. Jį reikia gerbti ir saugoti.“ 26 straipsnyje teigiama: „Sąjunga pripažįsta ir gerbia neįgaliųjų asmenų teisę naudotis priemonėmis, užtikrinančiomis jų nepriklausomumą, socialinį bei profesinį integravimą ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime“. Be to, 21 straipsniu draudžiama bet kokia diskriminacija dėl negalios.
- Sutartyje dėl ES veikimo reikalaujama, kad nustatydamą ir įgyvendindama savo politikos kryptis ir veiksmus, Sąjunga siektų kovoti su diskriminacija dėl negalios (10 straipsnis), ir jai suteikiamas įgaliojimas priimti teisės aktus tokios diskriminacijos klausimui spręsti (19 straipsnis).
- Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių konvencija (toliau – JT konvencija), pirmoji privaloma tarptautinė žmogaus teisių teisinė priemonė, kurios šalys yra ES ir jos valstybės narės, greitai bus taikoma visoje ES⁴. JT konvencijoje reikalaujama, kad valstybės, esančios konvencijos šalimis, saugotų ir užtikrintų visas neįgaliųjų žmogaus teises ir pagrindines laisves.

Pagal JT konvenciją prie neįgaliųjų priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis.

Komisija kartu su valstybėmis narėmis sieks šalinti veiksnius, trukdančius kurti Europą be kliūčių, atsižvelgdama į naujausias Europos Parlamento ir Tarybos rezoliucijas⁵. Šioje strategijoje nustatytas Europos ir nacionalinio lygmens veiksmų planas, skirtas spręsti skirtingos neįgalių vyrų, moterų ir vaikų padėties klausimą.

¹ *EU Labour Force Survey ad hoc module on employment of disabled people (LFS AHM)*, 2002 m.

² ES statistika apie pajamas ir gyvenimo sąlygas (ES–SPGS), 2004 m.

³ LFS AHM ir ES–SPGS, 2007 m.

⁴ 2007 m. visos valstybės narės ir ES dėl jos pasiekė susitarimą ir ją pasirašė, iki 2010 m. spalio mėn. ją buvo ratifikavę 16 valstybių narių (BE, CZ, DK, DE, ES, FR, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, SK, SE, UK), kitose šis procesas tebevyksta. JT konvencija bus privaloma Europos Sąjungai ir taps ES teisinės sistemos dalimi.

⁵ Tarybos rezoliucijos (SOC 375, 2010 m. birželio 2 d.) ir 2008/C 75/01 ir Europos Parlamento rezoliucijos B6-0194/2009, P6_TA(2009)0334.

Norint, kad ES strategija „Europa 2020“⁶ užtikrintų pažangų, tvarų ir integracinį augimą, labai svarbu, kad neįgalieji visapusiškai dalyvauti ekonominiame ir socialiniame gyvenime. Kuriant visuomenę, kurioje skatinama visų asmenų įtrauktis, atsiranda daugiau rinkos galimybių ir skatinamos naujovės. Dėl didėjančio skaičiaus vyresnio amžiaus vartotojų paklausos verslo įmonės labai suinteresuotos, kad paslaugos ir prekės taptų prieinamos visiems. Pvz., ES pagalbinių įtaisų rinka (apskaičiuota, kad jos metinė vertė yra virš 30 mlrd. EUR⁷) vis dar susiskaidžiusi, o įtaisai yra brangūs. Politikos ir reglamentavimo sistemose nepakankamai atsižvelgta į neįgaliųjų poreikius, tas pats pasakytina ir apie produktų ir paslaugų plėtrą. Daug prekių ir paslaugų kaip ir didelė dalis fizinės infrastruktūros tebėra nepakankamai prieinama neįgaliesiems.

Ekonomikos nuosmukis turėjo neigiamo poveikio neįgaliųjų padėčiai, todėl veiksmų būtina imtis kuo skubiau. Šia strategija siekiama pagerinti asmenų gyvenimą ir suteikti platesnio masto naudos visuomenei ir ekonomikai nesukuriant bereikalingos naštos pramonės sektoriui ir administracijos institucijoms.

2. TIKSLAI IR VEIKSMAI

Bendras strategijos tikslas – suteikti neįgaliesiems daugiau galimybių, kad jie galėtų pasinaudoti visomis savo teisėmis ir visapusiškai dalyvautų visuomenės gyvenime ir Europos ekonomikoje, ypač bendrojoje rinkoje. Siekiant šio tikslo ir užtikrinant, kad JT konvencija būtų veiksmingai įgyvendinama visoje ES, būtina veikti nuosekliai. Šioje strategijoje įvardijami ES lygmens veiksmai, kuriais bus papildyti nacionaliniai veiksmai, ir nustatomas mechanizmas⁸, reikalingas ES lygmeniu (taip pat ir ES institucijų lygmeniu) įgyvendinti JT konvenciją. Joje taip pat įvardijama parama, reikalinga finansavimui, moksliniams tyrimams, informuotumo didinimui, statistikai ir duomenų rinkimui.

Šioje strategijoje daug dėmesio skiriama kliūtims šalinti⁹. Komisija išskyrė tokias aštuonias svarbiausias veiksmų sritis: **prieinamumas, dalyvavimas, lygybė, užimtumas, švietimas ir mokymas, socialinė apsauga, sveikata ir išorės veiksmai**. Nustatomi pagrindiniai kiekvienos srities veiksmai, o sakinyje su apvalu nurodomas svarbiausias ES lygmens tikslas. Šios sritys atrinktos remiantis tuo, kiek jos svarbios įgyvendinant bendrus strategijos ir JT konvencijos, ES ir Europos Tarybos susijusių politinių dokumentų tikslus, taip pat remiantis 2003–2010 m. ES veiksmų plano dėl negalios rezultatais ir konsultacijomis su valstybėmis narėmis, suinteresuotosiomis šalimis ir visuomene. Nurodant nacionalinius veiksmus siekiama papildyti ES lygmens veiksmus, užuot įvardijus visus JT konvencijoje nustatytus nacionalinius išsipareigojimus. Strategijoje „Europa 2020“, pavyzdinėse iniciatyvose ir pertvarkydama bendrąją rinką Komisija taip pat skirs dėmesio neįgaliųjų padėties klausimui.

⁶ COM (2010) 2020.

⁷ Deloitte & Touche, *Access to Assistive Technology in the EU*, 2003, ir BCC Research, 2008.

⁸ JT konvencijos 33 straipsnis.

⁹ 2006 m. Eurobarometro tyrimas: 91 % apklaustųjų mano, kad reikėtų daugiau lėšų skirti tam, kad būtų naikinamos neįgaliesiems trukdančios fizinės kliūtys.

2.1. Veiksmų sritys

1. Prieinamumas

Prieinamumas apibrėžiamas kaip neįgaliųjų galimybė tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis naudotis fizine infrastruktūra, transportu, informacinėmis ir ryšių technologijomis (IRT) ir kitomis priemonėmis bei paslaugomis. Visose šiose srityse vis dar susiduriama su rimtomis kliūtimis. Pvz., vidutiniškai ES–27 tik 5 proc. viešųjų svetainių visiškai atitinka prieinamumo standartus, nors didesnė jų dalis yra prieinama iš dalies. Daugelis televizijos transliuotojų vis dar siūlo mažai programų su subtitrais ar garsiniais komentarais¹⁰.

Prieinamumas yra pirminė dalyvavimo socialiniame ir ekonominiame gyvenime sąlyga, bet Europos Sąjungai dar reikia daug nuveikti, kad būtų pasiektas šis tikslas. Komisija siūlo naudotis teisinėmis ir kitomis priemonėmis, pvz., standartizavimu, kad būtų optimizuotas fizinės infrastruktūros, transporto ir IRT prieinamumas, remiantis skaitmenine darbotvarke ir pavyzdinėmis Sąjungos iniciatyvomis dėl inovacijų. Vadovaudamasi pažangesniais reglamentavimo principais ji svarstys, kokių būtų privalumų priėmus reglamentavimo priemones, užtikrinančias prekių ir paslaugų prieinamumą, įskaitant priemones, skirtas dažniau naudoti viešuosius pirkimus (JAV šios priemonės pasiteisino kaip labai veiksmingos¹¹). Bus skatinama įtraukti prieinamumo ir „tinkamumo visiems“ nuostatas į atitinkamų profesijų švietimo ir mokymo programas. Be to, bus skatinama kurti ES lygmens neįgaliesiems skirtų pagalbinių technologijų rinką. Po tolesnių konsultacijų su valstybėmis narėmis ir suinteresuotaisiais subjektais Komisija nuspręs, ar iki 2012 m. siūlyti Europos aktą dėl prieinamumo. Jame galėtų būtų numatyta parengti konkretiems sektoriams skirtus specialius standartus siekiant gerokai pagerinti tinkamą prieinamų prekių ir paslaugų vidaus rinkos veikimą.

ES veiksmams bus remiami ir papildomi nacionaliniai veiksmai, skirti įgyvendinti nuostatas dėl prieinamumo, pašalinti esamas kliūtis, pagerinti galimybes naudotis pagalbėmis technologijomis ir padidinti jų įvairovę.

Užtikrinti prekių, paslaugų, įskaitant viešąsias paslaugas, ir pagalbinių įtaisų prieinamumą neįgaliesiems.

2. Dalyvavimas

Vis dar yra daug kliūčių, trukdančių neįgaliesiems visiškai pasinaudoti pagrindinėmis teisėmis, įskaitant Sąjungos pilietybės teises, ir ribojančių jų dalyvavimą visuomenės gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis. Prie šių teisių priskiriama teisė laisvai judėti, pasirinkti gyvenamą vietą ir būdą ir turėti galimybę dalyvauti kultūrinėje, rekreacinėje ir sportinėje veikloje. Pvz., jeigu asmuo, kuriam nustatyta negalia, išvyksta į kitą ES valstybę, jis gali prarasti galimybę naudotis nacionalinėmis lengvatomis, kaip antai nemokamas važiavimas viešuoju transportu arba jam taikomos nuolaidos.

Be to, Komisija sieks:

¹⁰ EK (2007), SEC (2007) 1469, p. 7.

¹¹ Reabilitacijos akto 508 skirsnis ir Aktas dėl architektūrinių kliūčių.

- pašalinti kliūtis, trukdančias naudotis asmens, vartotojo, studento, ekonomikos ar politikos subjekto teisėmis; spręsti judumo ES viduje problemas, populiarinti ir sudaryti palankesnes sąlygas naudoti europinio pavyzdžio neįgaliųjų automobilio statymo kortelę;
- skatinti pereiti nuo priežiūros institucijose prie priežiūros bendruomenėse naudojantis struktūriniais fondais ir Kaimo plėtros fondu, kad būtų kuriamos bendruomenėje teikiamos paslaugos; didinti informuotumą apie neįgaliųjų, ypač globos įstaigose gyvenančių vaikų ir vyresnio amžiaus asmenų, padėtį;
- gerinti sporto, laisvalaikio, kultūros ir rekreacinių organizacijų veiklos, renginių ir vietų, prekių ir paslaugų, įskaitant garso ir vaizdo prekes ir paslaugas, prieinamumą, skatinti dalyvauti sporto renginiuose ir organizuoti specialiai neįgaliesiems skirtus renginius, ieškoti būdų, kaip lengviau panaudoti gestų kalbą ir Brailio raštą bendraujant su ES institucijomis, spręsti balsavimo prieinamumo klausimą, kad būtų lengviau naudotis ES piliečių rinkimo teise, skatinti perkelti prieinamo formato autorių teisėmis apsaugotus kūrinius į kitą valstybę narę, skatinti naudotis direktyvoje dėl autorių teisių numatyta galimybe taikyti išimtis¹².

ES veiksmams bus remiami nacionaliniai veiksmai, kuriais siekiama:

- skatinti pereiti nuo priežiūros institucijose prie priežiūros bendruomenėse, įskaitant struktūrinių fondų ir Kaimo plėtros fondo lėšų panaudojimą darbuotojams mokyti ir socialinei infrastruktūrai pritaikyti, asmeninės pagalbos finansavimo schemoms kurti, skatinti sudaryti profesionaliems slaugytojams palankias darbo sąlygas ir remti šeimas bei artimuosius slaugančius asmenis;
- užtikrinti sporto, laisvalaikio, kultūros ir rekreacinių organizacijų ir veiklos prieinamumą ir pasinaudoti direktyvoje dėl autorių teisių numatyta galimybe taikyti išimtis.

Užkrinti, kad neįgalieji visapusiškai dalyvautų socialiniame gyvenime:

- suteikiant jiems galimybę pasinaudoti visais ES pilietybės privalumais;
- pašalinant administracines kliūtis ar kliūtis dėl požiūrio, trukdančias visapusiškai ir lygiomis teisėmis dalyvauti socialiniame gyvenime;
- teikiant kokybiškas paslaugas bendruomenėje, įskaitant galimybę gauti asmeninę pagalbą.

3. Lygybė

Daugiau kaip pusė visų europiečių mano, kad diskriminacija dėl negalios ar amžiaus yra dažnas reiškinys ES¹³. Kaip reikalaujama ES chartijos 1, 21 ir 26 straipsniuose ir Sutarties dėl ES veikimo 10 ir 19 straipsniuose, Komisija skatins vienodą požiūrį į neįgaliuosius taikant dvipusį metodą. Šiuo tikslu bus naudojamosi galiojančiais ES teisės aktais siekiant apsaugoti nuo diskriminacijos ir įgyvendinti aktyvią politiką, skirtą kovoti su diskriminacija ir įtraukti lygių galimybių aspektą į ES politiką. Be to, Komisija atkreips dėmesį į bendrą neįgaliųjų

¹² Direktyva 2001/29/EB. 2009 m. rugsėjo 14 d. buvo pasirašytas suinteresuotųjų šalių susitarimo memorandumas.

¹³ Specialus Eurobarometro tyrimas Nr. 317.

diskriminacijos dėl pilietybės, amžiaus, rasės ar etniškumo, lyties, religijos, tikėjimo ar seksualinės orientacijos poveikį.

Ji taip pat užtikrins, kad būtų visiškai įgyvendinta Direktyva 2000/78/EB¹⁴, kuria draudžiama diskriminacija užimtumo srityje, skatins įvairovę ir kovos su diskriminacija ES ir nacionaliniu lygmenimis vykdydama informavimo kampanijas ir remis šioje srityje ES lygmeniu veiklą vykdančias NVO.

ES veiksmams bus remiama ir papildoma nacionalinė politika ir programos siekiant propaguoti lygybę, pvz., skatinant valstybes nares suderinti teisės aktus dėl teisinio veiksnio su JT konvencija.

Panaikinti Europos Sąjungoje diskriminaciją dėl negalios.

4. Užimtumas

Kokybiškos darbo vietos užtikrina ekonominį savarankiškumą, leidžia pasiekti geresnių asmeninio tobulėjimo rezultatų ir geriausiai apsaugoti nuo skurdo. Tačiau tik apie 50 proc. neįgaliųjų turi darbą¹⁵. Kad būtų pasiekti ES ekonomikos augimo tikslai, atviroje darbo rinkoje daugiau neįgaliųjų turėtų dirbti apmokamą darbą. Komisija išnaudos visas strategijos „Europa 2020“ ir naujų įgūdžių ir darbo vietų darbotvarkės galimybes – atliks valstybėms narėms skirtus tyrimus, teiks politines rekomendacijas, keisis su jomis informacija ir teiks kitą pagalbą. Ji sukaups daugiau žinių apie neįgalių moterų ir vyrų užimtumą, nustatys probleminius atvejus ir siūlys jų sprendimo būdus. Ji ypatingą dėmesį skirs neįgaliesiems jaunuoliams, bebaigiantiems įgyti išsilavinimą ir pradedantiems ieškoti darbo. Keisdamasi informacija ir dalindamasi patirtimi ji nagrinės klausimą dėl profesinio judumo toje pačioje darbovietėje atviros darbo rinkos sąlygomis ir neįgaliųjų socialinėse įmonėse. Kartu su socialiniais partneriais ji taip pat nagrinės savisamdos ir kokybiškų darbo vietų klausimą, įskaitant tokius aspektus, kaip antai darbo sąlygos ir karjeros galimybės. Komisija intensyviau remis savanoriškas iniciatyvas, kuriomis propaguojamas įvairovės valdymas darbovietėje, pvz., darbdavių pasirašomas įvairovės chartijas ir socialinio verslo iniciatyvas.

ES veiksmams bus remiami ir papildomi nacionaliniai veiksmai, skirti įvertinti neįgaliųjų padėtį darbo rinkoje, kovoti su tokia negalios išmokų skyrimo praktika ir išmokų sąstais, dėl kurių jie praranda paskatas dalyvauti darbo rinkoje, padėti jiems integruotis į darbo rinką pasinaudojant Europos socialiniu fondu (ESF), plėtoti aktyvios darbo rinkos politiką, siekti, kad darbovietės būtų fiziškai labiau prieinamos, kurti įdarbinimo paslaugas, paramos priemonės ir organizuoti mokymąsi darbo vietoje, skatinti vadovautis bendruoju bendrosios išimties reglamentu¹⁶, kuris leidžia teikti valstybės pagalbą apie tai iš anksto neinformavus Komisijos.

Suteikti galimybę žymiai didesniai neįgaliųjų skaičiui užsidirbti pragyvenimui atviroje darbo rinkoje.

5. Švietimas ir mokymas

¹⁴ Tarybos direktyva 2000/78/EB (OL L 303, 2000 12 2, p. 16).

¹⁵ LFS AHM, 2002 m.

¹⁶ Komisijos reglamentas (EB) Nr. 800/2008 (OL L 214, 2008 8 9, p. 3).

Iš 16–19 m. amžiaus asmenų grupės švietimo sistemoje nedalyvauja 37 proc. asmenų, kurių gyvenimas yra smarkiai apribotas, ir 25 proc. asmenų, kurių gyvenimas apribotas iš dalies, palyginti su 17 proc. asmenų, kurių gyvenimas nėra apribotas¹⁷. Vaikų, kurių negalia yra sunki, galimybės lankyti bendrojo lavinimo mokymo įstaigas yra menkos, o kartais šiose įstaigose jie mokomi atskirai. Neįgaliosius, ypač vaikus, būtina tinkamai integruoti į bendrojo lavinimo sistemą ir teikti asmeninę pagalbą, geriausiai atitinkančią vaiko poreikius. Visapusiškai paisydama valstybių narių atsakomybės už ugdymo turinį ir švietimo sistemų organizavimą, Komisija pagal iniciatyvą „Judus jaunimas“ remis įtraukiojo ir kokybiško švietimo ir mokymo tikslą. Bus gauta daugiau informacijos apie neįgaliųjų išsilavinimo lygį ir galimybes, ir bus padidintas jų judumas sudarant palankesnes sąlygas dalyvauti Mokymosi visą gyvenimą programoje.

ES veiksmams bus remiami nacionaliniai veiksmai vykdant Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginę programą „ET 2020“¹⁸, kad būtų pašalintos teisinės ir organizacinės kliūtys, trukdančios neįgaliesiems dalyvauti bendrojo lavinimo ir mokymosi visą gyvenimą sistemose, laiku suteikti pagalbą dėl įtraukiojo švietimo ir asmeniniams poreikiams pritaikyto mokymosi, anksti nustatyti specialiuosius poreikius, tinkamai rengti ir remti visų pakopų švietimo įstaigų specialistus ir teikti informaciją apie dalyvavimo lygį ir rezultatus.

Skatinti neįgalių moksleivių ir studentų įtraukįjį švietimą ir mokymąsi visą gyvenimą.

6. Socialinė apsauga

Dėl menkesnio neįgaliųjų dalyvavimo bendrojo lavinimo sistemoje ir darbo rinkoje didėja jų pajamų nelygybė ir skurdas, o taip pat socialinė atskirtis ir izoliacija. Būtina, kad jie galėtų pasinaudoti socialinės apsaugos sistemomis, skurdo mažinimo ir socialinio būsto programomis, gautų su negalia susijusią pagalbą ir kitas būtinas paslaugas, dalyvautų pensijų ir išmokų programose. Komisija skirs dėmesio šiems klausimams vykdydama Europos kovos su skurdu planą. Šiuo tikslu bus įvertintas socialinės apsaugos sistemų tinkamumas ir tvarumas ir teikiama parama iš ESF. Visiškai paisydama valstybių narių kompetencijos ES remis nacionalines priemones, kad, atsižvelgiant į neįgaliosius, būtų užtikrintas socialinės apsaugos sistemų tinkamumas ir tvarumas.

Skatinti sudaryti neįgaliesiems tinkamas gyvenimo sąlygas.

7. Sveikata

Neįgaliesiems gali būti sunkiau gauti sveikatos priežiūros paslaugų, įskaitant įprastinį gydymą, dėl to sveikatos priežiūros srityje atsiranda nelygybė, nesusijusi su jų negalia. Jie turi teisę lygiomis galimybėmis gauti sveikatos priežiūros paslaugų, įskaitant prevencinės sveikatos priežiūros paslaugas, ir prieinamų kokybiškų specialiųjų sveikatos priežiūros ir reabilitacijos paslaugų, atitinkančių jų poreikius, įskaitant nuo lyties priklausančius poreikius. Visų pirma tai yra valstybių narių, kurios atsakingos už sveikatos priežiūros ir medicininės priežiūros paslaugų organizavimą ir teikimą, užduotis. Komisija remis plėtojamą politiką, kuria siekiama užtikrinti vienodas galimybes gauti sveikatos priežiūros paslaugų, įskaitant

¹⁷ LFS AHM, 2002 m.

¹⁸ 2009 m. gegužės 12 d. Tarybos išvados dėl „ET 2020“ (OL L 119, 2009 5 28, p. 2).

neįgaliesiems skirtas kokybiškas sveikatos ir reabilitacijos paslaugas. Ji skirs ypatingą dėmesį neįgaliesiems įgyvendindama politiką, skirtą mažinti nelygybę sveikatos priežiūros srityje, skatinti imtis veiksmų dėl sveikatos ir saugos darbovietėje, kad būtų sumažinta darbingo amžiaus asmenų negalios rizika¹⁹, ir gerinti neįgalių darbuotojų integraciją.

ES veiksmais bus papildytos nacionalinės priemonės, kad būtų užtikrintos prieinamos sveikatos priežiūros paslaugos ir infrastruktūra laikantis nediskriminavimo principo, būtų didinamas informuotumas apie negalią medicinos mokyklose ir jai daugiau dėmesio skiriama sveikatos priežiūros specialistų mokymo programose, būtų teikiamos tinkamos reabilitacijos paslaugos, skatinama teikti psichiatrijos paslaugas ir kurti ankstyvos pagalbos ir poreikių įvertinimo paslaugas.

Skatinti, kad neįgalieji turėtų vienodas galimybes pasinaudoti sveikatos priežiūros paslaugomis ir susijusia infrastruktūra.

8. Išorės veiksmai

ES ir valstybės narės turėtų remti neįgaliųjų teises vykdydamos išorės veiksmus, įskaitant ES plėtrą, kaimynystės ir vystymosi programas. Prireikus Komisija imsis platesnio masto veiksmų dėl nediskriminacijos siekdama išryškinti negalią ES išorės veiksmų srityje kaip žmogaus teisių klausimą, didinti informuotumą apie JT konvenciją ir neįgaliųjų poreikius, įskaitant prieinamumą, skubios ir humanitarinės pagalbos srityje, stiprinti už neįgaliųjų reikalus atsakingų asmenų tinklą, didinti informuotumą apie negalios klausimus ES atstovybėse, užtikrinti, kad šalyse kandidatėse ir potencialiose šalyse kandidatėse būtų labiau paisoma neįgaliųjų teisių ir kad finansinės pasirošimo narystei priemonės būtų naudojamos neįgaliųjų padėčiai gerinti.

ES veiksmais bus remiamos ir papildomos nacionalinės iniciatyvos, kuriomis siekiama spręsti negalios klausimus plėtojant dialogą su valstybėmis narėmis nesančiomis šalimis ir kurias vykdant tam tikrais atvejais negalios ir JT konvencijos įgyvendinimo klausimas bus nagrinėjamas atsižvelgiant į Akros išipareigojimus dėl pagalbos veiksmingumo. Bus skatinama, kad tarptautiniuose forumuose (JT, Europos Taryboje, EBPO) būtų pasiektas susitarimas ir prišimti išipareigojimai dėl neįgaliųjų problemų.

Skatinti spręsti neįgaliųjų teisių klausimus vykdant ES išorės veiksmus.

2.2. Strategijos įgyvendinimas

ES institucijos ir visos valstybės narės turi bendrai prišimti naują išipareigojimą įgyvendinti šią strategiją. Minėtų sričių veiksams vykdyti būtinos toliau nurodytos bendrosios priemonės.

1. Informuotumo didinimas

Komisija sieks užtikrinti, kad neįgalieji žinotų savo teises, ypatingą dėmesį skirdama medžiagos ir informacijos kanalų prieinamumui. Ji plačiau informuos apie prekių, paslaugų ir infrastruktūros „tinkamumo visiems“ principą.

¹⁹ 2007–2012 m. Bendrijos darbuotojų sveikatos ir saugos strategija, COM(2007) 62.

ES veiksmams bus remiamos ir papildomos nacionalinės informavimo apie neįgaliųjų pajėgumus ir indėlį kampanijos ir skatinama keistis gerą patirtimi negalios reikalų aukšto lygio grupėse.

Plačiau informuoti visuomenę apie negalios problemas ir suteikti neįgaliesiems daugiau informacijos apie jų teises ir pasinaudojimą jomis.

2. Finansinė parama

Komisija sieks užtikrinti, kad ES programos, susijusios su neįgaliesiems aktualiomis politikos sritimis, suteiktų galimybę gauti finansinę paramą, pvz., vykdant mokslinių tyrimų programas. Turėtų būti sudaryta galimybė gauti kompensaciją už išlaidas, patirtas vykdant priemones, kuriomis siekiama sudaryti sąlygas neįgaliesiems dalyvauti ES programose. ES finansavimo priemonėmis, visų pirma struktūriniais fondais, reikėtų naudotis laikantis prieinamumo užtikrinimo ir nediskriminavimo principų.

ES veiksmams bus remiami ir papildomi nacionaliniai veiksmai, skirti pagerinti prieinamumą ir kovoti su diskriminacija naudojantis bendrosios paskirties lėšomis, geriau taikyti bendrojo struktūrinių fondų reglamento²⁰ 16 straipsnį ir maksimaliai sugriežtinti reikalavimus dėl prieinamumo vykdant viešuosius pirkimus. Visos priemonės turi būti įgyvendinamos laikantis Europos konkurencijos teisės aktų, visų pirma valstybės pagalbos teikimo taisyklių.

Kuo tikslingiau pasinaudoti ES finansinėmis priemonėmis, skirtomis didinti prieinamumą ir laikytis nediskriminavimo principo, ir geriau parodyti su negalia susijusių projektų finansavimo galimybes pagal programas po 2013 m.

3. Statistika, duomenų rinkimas ir stebėseną

Komisija sieks prieinamu būdu pateikti informaciją apie negalią, surinktą per ES socialinius tyrimus (ES statistika apie pajamas ir gyvenimo sąlygas, darbo jėgos tyrimo *ad hoc* modulis, Europos sveikatos tyrimas apklausos būdu), parengti specialų tyrimą dėl neįgaliųjų socialinės integracijos kliūčių ir pateikti tam tikrus rodiklius, skirtus stebėti jų padėtį remiantis svarbiausiais strategijos „Europa 2020“ tikslais (švietimas, užimtumas ir skurdo mažinimas). ES pagrindinių teisių agentūros paprašyta kiek leidžia jos įgaliojimai prisidėti prie šios užduoties renkant duomenis, atliekant mokslinius tyrimus ir analizes.

Be to, Komisija sukurs internetinę priemonę, kurioje bus apžvelgtos praktinės priemonės ir teisės aktai, kuriais įgyvendinama JT konvencija.

ES veiksmams bus remiami ir papildomi valstybių narių veiksmai, kuriais siekiama rinkti statistinius duomenis, parodančius kliūtis, trukdančias neįgaliesiems pasinaudoti savo teisėmis.

Papildyti periodiškai renkamus su negalia susijusius statistinius duomenis siekiant stebėti neįgaliųjų padėtį.

²⁰ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006 (OL L 210, 2006 7 31, p. 25).

4. Pagal JT konvenciją reikalaujami mechanizmai

JT konvencijos 33 straipsnyje reikalaujama valdymo sistema (įgaliotos institucijos, koordinacinis mechanizmas, nepriklausomas mechanizmas ir neįgaliųjų ir jų organizacijų dalyvavimas) turėtų būti diegiama dviem lygmenimis: valstybių narių lygmeniu vykdant įvairių sričių ES politiką ir ES institucijų viduje. Pasinaudojant esama infrastruktūra ES lygmeniu bus sukurti mechanizmai, skirti koordinuoti Komisijos tarnybų ir ES institucijų veiksmus, o taip pat ES ir valstybių narių veiksmus. Šios strategijos ir JT konvencijos įgyvendinimas bus reguliariai aptariamas negalios reikalų aukšto lygio grupėje kartu su valstybių narių atstovais ir jų įgaliotomis nacionalinėmis institucijomis, Komisija, neįgaliaisiais ir jų organizacijomis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Ši grupė toliau teiks pažangos ataskaitas neoficialiems ministrų susitikimams.

Be to, bus sukurta stebėsenos sistema, sudaryta iš vieno ar kelių nepriklausomų mechanizmų, skirta remti, apsaugoti ir stebėti JT konvencijos įgyvendinimą. Kai JT konvencija bus sudaryta ir bus apsvarstytas galimas įvairių esamų ES įstaigų ir institucijų vaidmuo, Komisija pasiūlys valdysenos sistemą nesukuriant bereikalingos administracinės naštos, kad Europoje būtų lengviau įgyvendinti JT konvenciją.

Iki 2013 m. pabaigos Komisija parengs šios strategijos įgyvendinimo pažangos ataskaitą, į kurią bus įtraukti veiksmų įgyvendinimo ir nacionaliniu lygiu pasiektos pažangos aspektai, ir JT Neįgaliųjų teisių komitetui skirtą ES ataskaitą²¹. Komisija rinks duomenis ir naudosis statistiniais duomenimis siekdama parodyti, kaip kito neįgaliųjų padėtis palyginti su visais gyventojais, ir nustatyti su negalia susijusius rodiklius, susijusius su strategijos „Europa 2020“ švietimo, užimtumo ir skurdo mažinimo tikslais. Tokiu būdu bus sudaryta galimybė peržiūrėti strategiją ir veiksmus. Numatyta, kad 2016 m. bus parengta nauja ataskaita.

3. IŠVADA

Ši strategija skirta tam, kad būtų pasinaudota ES pagrindinių teisių chartijos, Sutarties dėl ES veikimo ir JT konvencijos bendrai teikiamomis galimybėmis, o taip pat visapusiškai pasinaudota strategija „Europa 2020“ ir jos priemonėmis. Pradėjus įgyvendinti šią strategiją bus imtasi veiksmų, kad neįgaliesiems būtų suteikta daugiau galimybių visapusiškai dalyvauti visuomenės gyvenime tokiomis pat kaip ir kitų asmenų sąlygomis. Senėjant Europos gyventojams šie veiksmai turės realaus poveikio vis didėjančios visuomenės dalies gyvenimo kokybei. ES institucijos ir valstybės narės raginamos kartu įgyvendinti šią strategiją, kad būtų sukurta visiems skirta Europa be kliūčių.

²¹ JT konvencijos 35 ir 36 straipsniai.